

VŠEHRD

LIST SPOLKU ČESKÝCH PRÁVNÍKŮ VŠEHRD V PRAZE

Podvodný úpadek.

O. Spurný.

Dokončení.

IV. Činnost záleží v určitých jednáních faktických nebo právních, jimiž se maří nebo ztenčuje uspokojení věřitelů. Zákon vypočítává demonstrativně typická jednání sloužící ku zmenšení majetku dlužníkovu. Typická proto, aby bližším určením činnosti zabránilo se mylnému rozšiřování trestní normy na případy pouhého nedodržení smlouvy. Demonstrativně proto, aby se vyhnulo neblahé kasuistice; svědčí tomu doslov zákona „nebo jinak svoje jmění zmenšuje“ (tak Löffler, Altmann; jinak Miříčka, Weiser). Technika zákona jest tu dokonalá.

Jednání tato jsou:

1. Zatajení, odstranění, zcizení nebo poškození svého majetku;
2. předstírání nebo uznání závazku neexistujícího;
3. jiná jednání, jimiž dlužník svoje jmění zmenšuje.

Účelem těchto jednání jest přivoditi insolveni ať skutečnou či jen fingovanou; prostředkem k tomu jest tedy buď zmenšení aktiv nebo zvětšení passiv. Zvláštní nějaké listivosti nebo tajnosti potřebí není; pachatel může jednati zcela zjevně a beze lsti (uštve vzácného koně). Podrobněji jest poznamenati:

Ad 1.) Zatajení může býti buď pozitivní (zakopání, ukrytí), nebo negativní (zamlčení pohledávky, předstíráním nižších aktiv, pohnutí věřitelů v mimosoudním vyrovnání ke snížení quoty vyrovnací). Odstraněním rozuměti vymknutí majetkových kusů z dosahu moci věřitelů (uprchnutím do ciziny, uložení úspor na cizí jméno). Zciziti majetkové kusy dlužník arci může, pokud hodnota protidávky jest aequivalentní; trestno jest zcizení teprve, stalo-li se bez protidávky vůbec (darování), nebo za protidávku nepoměrně nízkou. Poškození jest buď faktické, (zapálení nepojištěného majetku) nebo právní (založení náhradního závazku deliktem, zřízení neb vzdání se práv).

Ad 2.) Míni se zde jen závazky obligační. Musí býti arci způsobilé zmařiti uspokojení věřitelů. Nestačí tedy na př. předstí-

rání nežalovatelného dluhu ze hry (může to býti ale pokus relativně nezpůsobilý). „Věřitel“ uznavši pohledávku předstíranou dopouští se spoluviny.

Ad 3.) Ustanovení toto jest povahy subsidiární, zahrnujíc ty případy, které nespádají do 2 skupin předcházejících a docilujíc tak úplnost zákona. Spadá sem na př. opomenutí procesní obrany, zřízení věcných práv, ruinování podniku odpuzováním zákaznictva, nákladné vedení beznadějného procesu a j.

Pochybno, zda nepřijetí napadlého dědictví pokládati jest za zmenšení majetku. Dle panujícího mínění ano, při dědici nepominutelném a legatáři, poněvadž tyto mají vůči masse pozůstalostní postavení věřitelů. Co do jiných dědiců, není jednotného názoru, poněvadž předpisy o. z. si odporují v otázce, tvoří-li napadlé dědictví část jmění dědicova či nikoli. Löffler má za to, že není důvodu nad tím se rmoutiti; nepřijetí dědictví, odkazu nebo daru jest pouze *lucrum cessans*, které nelze ztotožňovati se zmenšením jmění. Dovolává se *Ulpiana*, že jest trestati „*deminuetes patrimonium suum, non eos, qui id agunt, ne locupletentur*“. Ale i kdyby se připustilo mínění opačné, pachatel by se zpravidla omlouval omylem civilně-právním (2. lit e) a byl by beztrestný.

V. Spolovina a účastenství. Spoluviny se dopouští, kdo ve srozumění s dlužníkem (též samostatným jednatelem), z jeho návodu neb s jeho pomocí zmenšuje majetek na úkor věřitelů (bez tohoto ve srozumění zločin dle §u 205 b). Úcastenství dle §u 5. možno: A prchá se svým jměním do ciziny a na hranicích mu B dle dřívější úmluvy dodá falešně cestovní průkazy. Úcastenství ve smyslu §u 6. trestno není; může však zakládati spoluvinu (na př. koupě zašantročené věci od bankrotáře kupcem *malae fidei*).

VI. Dokonání. Skutečným poškozením věřitelů jest delikt dokonán t. j. tehdy, nejsou-li věřitelé uspokojeni buď vůbec, nebo neúplně, v pravý čas a pravým způsobem z majetku dlužníkovy, protože tento, jak v rozhodné době se jeví, k jejich uspokojení nestačí. Může tedy býti delikventem dlužník již insolventní, a naopak stačí insolvence jen fingovaná. Rozhodnou je doba ohlášení úpadku nebo zavedení trestního řízení; při mimosoudním vyrovnání rozhoduje doba vyrovnání, při čemž slevy, jež učinili věřitelé, jest počítati jako jejich poškození. Zlepší-li se po této době stav majetku (výhrou, dědictvím, podařenou spekulací, darem) tak, že stačí k úplnému uspokojení věřitelů, nemění tato okolnost nic na zavinění pachatelově, a tento proto trestný býti nepřestává.

Rovněž účinná lítost (dodatečné dobrovolné nahrazení škody) nezakládá beztrestnost; může býti jen polehčující okolností. Nerozhodné též, v či zájmu poškození se stalo, nebo zda může býti odčiněno žalobou odpůřčí.

Mezi činností a poškozením musí býti příčinná souvislost. Trestnost ještě nezakládá „*der nackte Zufall eines nacheinander*

von völlig zusammenlosen Bankerott-handlungen und Bankerott“ (Weiser).

Nenastane-li poškození přes úmyslnou činnost k tomu směřující, je čin trestný jako pokus.

VII. Poměr ke konkursu. Nezáleží na tom, zda došlo k úpadku formálnímu; jeť možný zločin §u 205 a) i v případě, kde pro nedostatek majetku k zahájení konkursu vůbec nedojde (§ 73. k.č.), nebo při mimosoudním narovnání. S druhé strany formální konkurs sám o sobě nestačí; má-li dlužník vůbec jen jednoho věřitele, konkurs zahájen býti může, ale není tu skutková podstata §u 205 a). (Dle Löfflera).

VIII. Stránka subjektivní. Žádá se úmysl poškoditi věřitele. Úmyslně jedná dlužník, když

1. poškození věřitelů jest účelem jeho jednání (obmysl);
2. když sleduje sice účel jiný (zaopatření svoji rodinu), ale ví, že jeho jednáním věřitelé nutně utrpí škodu, anebo
3. ví, že mohou škodu utrpěti, a on přes toto vědomí jedná (tak zv. dolus eventualis): dlužník zašantročí jmění pro případ, že by upadl v nezpůsobilost platební.

Aby mohl dlužník předvídati, že věřitelé budou poškozeni, musil si býti vědom, že jest insolventní, anebo že se jím právě tím jednáním stane (třeba jen na oko). Není tu tedy úmysl, ani eventuální ne, když na př. někdo v době, kdy jeho závod výborně prosperuje, uloží v cizině kapitálek „na zlé časy“.

Dolo indirecto spáchatí podvodný úpadek jest pojmově nemožno.

IX. Rozlišení od maření exekuce. Ač „p. s.“ nazývá přesně rozlišení toto „unüberwindliche Schwierigkeit“, přece se podařilo. Rozdíly jsou tyto:

1. předpokladem maření exekuce jest exekuce buď vedená, nebo hrozící;
2. při podvodném úpadku žádá se více věřitelů, při maření exekuce jen jeden;
3. podvodný úpadek žádá insolventci buď skutečnou, nebo fingovanou; při maření exekuce jest předmětem ochrany mimo nároky věřitelova též autorita úřední.

X. Kvalifikace. Povahou svou jest podvodný úpadek zvláštní případ podvodu.

Kvalifikace jako zločin v zákoně schází; podvodný úpadek jest však trestný žalářem, což dle §u 2. osnovy — odkudž text § 205 a) vyňat — jest kvalifikující moment zločinu. Svědčí tomu též umístění §u 205 a) do kategorie zločinu,

Podvodný úpadek jest zločinem absolutním, t. j. kvalifikace a trestnost nezávisí na absolutní výši škody. To dle vysvět-

livek k osnově 1909 proto, že při úpadku velkých podniků obchodních absolutní škoda nebývá úměrna zavinění. Zákon staví se tedy do stanoviska ryzí theorie subjektivní.

Höplerovi jest toto nazírání příliš přísné a myslí, že menší škoda poškození sem nespadá. Löffler, ač nazývá mínění Höplerovo „dobrovolným opravováním zákona“, v podstatě s ním souhlasí, jen názor svůj formuluje jinak a míní, že relativní výše škody, t. j. poměr škody ku masse celé, citelnost škody, může míti význam pro posouzení, zda v daném případě dle praktického nazírání poškození vůbec nastalo. (Na př.: Upadne nezaviněně statisícová továrna; majitel, známý lidumil, daruje ještě šatečky v ceně 40 K dítěti zřízence, který v závodě přišel o život, ač ví, že o to budou poškození věřitelé; tu sotva lze mluvit o škodě. Naproti tomu bude tu jistě citlivá škoda, zkrátí-li nemanželský otec o 10 K své dítě s nepatrnou alimentací).

XI. Konkurence. Přivodí-li úpadce nedbale nezpůsobilost platební a pak poškodí věřitele, anebo zavlčen-li majetek inventum a insolvence nastane teprve nedbale, vzniká reální konkurence §§ 205. a) a 486. Rovněž reálné může konkurovati podvodný úpadek s přečinem nadřzování věřiteli dle §u 485. Konkurence trestních zákonů (t. zv. ideální konkurence) jest pojmově nemožna, „ježto způsoby trestné činnosti se vzájemně vylučují“. (Löffler.)

Bylo-li úmyslné poškození dle §u 205. a) zvětšeno nedbale činností §u 486., jest skutková podstata §u 486. přitěžující okolností.

XII. Trest jest dle míry zavinění, žalář od 6 měsíců do 10 let. Soudce může tedy při vyměňování individualisovati, nejsa vázán zákonnými ohledy na výši škody jako při podobném podvodu. Mohou tedy býti při téže kvalitě obou deliktů tresty nepoměrně různé intensity, ne však vinou §u 205 a), nýbrž zastaralých §§ů 197. a násl.

Podvodný úpadek náleží před soudy porotní, ale jen tehdy, navržen-li ve spise obžalovacím trest vyšší, než 5letý (čl. VI. uvoz. zák. k tr. ř.). Porota není však touto hranicí vázána, nýbrž může uznati v mezích zákona na 6 měsíců — 10 let. Nenavržen-li trest ani 5letý, přísluší pojednání sborovému soudu I. instance, pro nějž ale 5letý žalář jest nepřekročitelným maximem (cit. čl. VI.).

Politická škola.

Z. Peška.

Se státní samostatností zároveň se vynořila otázka studia politického a státovědeckého ve vyšší míře než dosud. Kdežto dříve jsme potřebovali politiků k útokům rázu více méně negativního, dnes je nám nutno míti politicky vyškolený dorost ku správě ce-